

חוק הסכמים קיבוציים, תשי"ז-1957 *

1. הסכם קיבוצי הוא הסכם בין מעביד או ארגון מעבידים לבין ארגון עובדים שנעשה והוגש לרישום לפי חוק זה, בעניני קבלת אדם לעבודה או סיום עבודתו, תנאי עבודה, יחסי עבודה, זכויות וחובות של הארגונים בעלי ההסכם, או בחלק מענינים אלה.
2. שני סוגים בהסכמים קיבוציים:
(1) הסכם קיבוצי מיוחד – למפעל מסויים או למעביד מסויים – בין מעביד או ארגון מעבידים המייצג את המעביד לבין ארגון העובדים היציג של העובדים שעליהם יחול ההסכם;
(2) הסכם קיבוצי כללי – לכל שטח המדינה או לחלק ממנה, לענפי עבודה מסויים או לכל ענפי העבודה כשההסכם הוא בין ארגון העובדים היציג שבענף העבודה או בשטח הנדון לבין ארגון מעבידים שבהם, הכל לפי הענין.
3. ארגון יציג של עובדים לענין הסכם קיבוצי מיוחד הוא ארגון העובדים שעם חבריו גמנה המספר הגדול ביותר של עובדים מאורגנים שעליהם יחול ההסכם, או שהוא מייצגם לענין אותו הסכם, ובלבד שמספר זה אינו פחות משליש כלל העובדים שעליהם יחול ההסכם.
4. ארגון יציג של עובדים לענין הסכם קיבוצי כללי הוא ארגון עובדים שעם חבריו גמנה המספר הגדול ביותר של עובדים מאורגנים שעליהם יחול ההסכם.
5. נעשה הסכם קיבוצי, יראוהו ככרתוקף אף אם תוך תקופת תקפו איבד ארגון עובדים את התכונות העושות אותו ארגון יציג לפי הסעיפים 3 או 4.
6. טענה שארגון עובדים בעל הסכם קיבוצי לא היה בשעת עשייתו של ההסכם ארגון עובדים יציג לענין אותו הסכם לא תישמע אלא מטעם ארגון עובדים אחר.
7. הסכם קיבוצי יהיה בכתב והוא הדין לכל שינוי בו או להארכתו.
8. מותר לעשות הסכם קיבוצי מיוחד גם בדרכים אלה:
(1) חתימה על כתב הצטרפות לכללים שהוסכם עליהם בין ארגון עובדים ובין ארגון מעבידים בענינים העשויים להיות נושא להסכם קיבוצי;
(2) חתימה על כתב הצטרפות להסכם קיבוצי מיוחד קיים.
9. הסכם קיבוצי, וכן הסכם המשנה או המאריך הסכם קיבוצי, פטורים ממס בולים.
10. תוך שלושה חדשים מתאריך החתימה יישלח, באופן שנקבע בתקנות, לשר העבודה, או למי שנתמנה לכך על-ידיו, העתק של כל הסכם קיבוצי, של כללים מוסכמים וכתב הצטרפות כאמור בסעיף 8, לשם רישום; הוא הדין לגבי כתב שינוי, ביטול או הארכה של המסמכים האמורים.
11. תחילתו של הסכם קיבוצי היא מהיום שנקבע לכך בהסכם, ובאין תאריך קבוע – מיום חתימתו.
12. הסכם קיבוצי יכול שיהיה לתקופה מסויימת הקבועה בו או לתקופה בלתי מסויימת או מקצתו כך ומקצתו כך.

* נתקבל בכנסת ביום י"ז באדר א' תשי"ז (18 בפברואר 1957); העתת החוק ודרכי הסבר נתפרסמו בה"ח 233, תשט"ו, עמ' 118.

13. הסכם קיבוצי לתקופה מסויימת שתמה תקופת תקפו, ואחד מבעלי ההסכם לא הודיע לצד השני במועד הנכון ובכתב על גמר תקפו, יוסיף להיות ברתוקף בתורת הסכם קיבוצי לתקופה בלתי מסויימת; המועד להודעת גמר הוא כקבוע בהסכם, ובאין קביעה בהסכם – שני חדשים לפחות לפני תום תקפו של ההסכם.
14. הסכם קיבוצי לתקופה בלתי מסויימת, רשאי כל צד לבטלו במתן הודעה מוקדמת על כך לצד השני במועד הקבוע לכך בהסכם, ואם אין קביעה בהסכם, שני חדשים לפחות לפני יום הביטול, ואולם תקפו של הסכם קיבוצי שנעשה לכתחילה לתקופה בלתי מסויימת הוא לפחות שנה אחת.
15. הסכם קיבוצי מיוחד חל על –
- (1) בעלי ההסכם;
- (2) המעבידים המיוצגים, לענין אותו הסכם, על ידי ארגון מעבידים שהוא בעל ההסכם;
- (3) כל העובדים מהסוגים הכלולים בהסכם, המועבדים על ידי מעביד שהוא בעל ההסכם או שהוא מיוצג כאמור בפסקה (2), במקצועות או בתפקידים הכלולים בהסכם.
16. הסכם קיבוצי כללי חל על –
- (1) בעלי ההסכם;
- (2) המעבידים, בענפים או בשטח הכלולים בהסכם, שהיו בעת חתימת ההסכם חברים בארגון המעבידים שהוא בעל ההסכם, או שנעשו לחברים תוך תקופת תקפו של ההסכם, חוץ מחברים שהוצאו מכלל ההסכם במפורש;
- (3) כל העובדים מהסוגים הכלולים בהסכם המועבדים, על ידי מעביד כאמור בפסקה (2), במקצועות או בתפקידים הכלולים בהסכם.
17. לענין סעיף 16 יהא אישור של ארגון עובדים או מעבידים בכתב, כי פלוני הוא חבר בו, או שהיה חבר בו בזמן פלוני, הוכחה מספקת לחברותו.
18. עבר מפעל מיד ליד או חולק או מוזג, יראו את המעביד החדש כמעביד שעליו חל ההסכם הקיבוצי.
19. הוראות שבהסכם קיבוצי בדבר תנאי עבודה, סיום עבודה, וחובות אישיות המוטלות לפי אותן הוראות על עובד ומעביד וזכויות המוקנות להם (להלן – הוראות אישיות), יראו אותן כחווה עבודה בין כל מעביד וכל עובד שעליהם חל ההסכם, ותקפן אף לאחר פקיעת תקפו של ההסכם הקיבוצי, כל עוד לא שונו או לא בוטלו כדין; השתתפות בשביתה לא יראו כהפרת חובה אישית.
20. זכויות המוקנות לעובד בהוראות אישיות שבהסכם קיבוצי אינן ניתנות לויתור.
21. זכויות עובד הקבועות בחוק יכול הסכם קיבוצי להוסיף עליהן אך לא לגרוע מהן.
22. הוראה בחווה עבודה שהיא שונה מהוראה אישית שבהסכם קיבוצי החל על בעלי החווה – ההוראה שבהסכם הקיבוצי עדיפה; היה השינוי לטובת העובד, עדיפה ההוראה בחווה העבודה, אם אין בהסכם הקיבוצי דבר המונע במפורש אותו שינוי.
23. היו חלים על עובד יותר מהסכם קיבוצי אחד, הולכים אחר הוראה שהיא לטובת העובד.
- תקופת תקפו של הסכם קיבוצי לתקופה מסויימת
- תקופת תקפו של הסכם קיבוצי לתקופה בלתי מסויימת
- היקפו של הסכם קיבוצי מיוחד
- תקפו של הסכם קיבוצי כללי
- הוכחת חברות בארגון
- שינוי מעבידים
- זכויות וחובות של עובד ומעביד
- איסור לויתור על זכויות שמירת זכויות חווה עבודה והסכם קיבוצי
- סתירה בין הסכמים

24. על אף כל דין לא יהיה ארגון עובדים או ארגון מעבידים חייב בפיצויים על הפרת חובותיו לפי הסכם קיבוצי, אלא במידה שהתחייב בהם במפורש בהסכם קיבוצי כללי.

הסמכות להרחיב
הסכם קיבוצי

25. שר העבודה רשאי, ביזמתו הוא או לפי בקשת בעל הסכם קיבוצי כללי, להרחיב, בצו, היקף תחולתה של כל הוראה שבהסכם קיבוצי כללי (להלן – צו הרחבה), אם לדעתו נכון לעשות כן בשים לב למספר העובדים והמעבידים, שעליהם חל ההסכם הקיבוצי הנדון, ולמשקלו של ההסכם בהסדר יחסי העבודה ובקביעת התנאים בשוק העבודה; השר רשאי לעשות כך בין שההסכם תקף ובין שהותנה תקפו במתן צו הרחבה.

הנוהל
במתן צו

26. לא יתן שר העבודה צו הרחבה אלא אם פרסם שלושה חדשים קודם לכן, בדרך הנראית לו, הודעה בכתב על כוונתו לעשות כן, ומשנתפרסמה – רשאי כל מעובין לערור על מתן הצו לפני השר בדרך שתיקבע בתקנות; לא יפרסם שר העבודה הודעה כאמור אלא לאחר שהתייעץ בארגון העובדים המייצג את המספר הגדול ביותר של עובדים במדינה ובארגונים ארציים יציגים של מעבידים שלדעת השר הם נוגעים בדבר.

תנאים למתן
צו הרחבה

27. לא יתן שר העבודה צו הרחבה אלא אם קויימו תנאים אלה:

- (1) הוראות ההסכם הקיבוצי הנדון שהן נושא לצו ההרחבה אינן פוגעות בזכות אדם לעבודה עקב חברותו או אי-חברותו בארגון עובדים;
- (2) ההוראות בהסכם הקיבוצי שהן נושא לצו ההרחבה אינן בסתירה לאמנת עבודה בינלאומית שישראל אישרה אותה;
- (3) המועצה הראשית ליחסי עבודה הפועלת מכוח חוק יישוב סכסוכי עבודה, תשי"ז–1957 (להלן – המועצה), דנה בענין וחוות דעתה הובאה לפני שר העבודה.

צו הרחבה

28. (א) צו הרחבה יפורסם ברשומות, יגדיר את ההוראות שהורחבו, את סוגי העובדים והמעבידים שעליהם חל הצו ואת תחילת תקפו ובלבד שתחילתו לא תקדם לתאריך הפרסום.
(ב) ההוראות שהורחבו בצו יפורסמו בדרך שיוורה שר העבודה.

חוקת תוסף

29. פורסם צו הרחבה כאמור אין עוררים על תקפו.

פעולת
צו הרחבה

30. (א) ניתן צו הרחבה, יהיו הוראות ההסכם הקיבוצי שהורחבו בצו חלות על כל העובדים ועל כל המעבידים, שעליהם חל הצו, ויראו אותן כחלק מחוזה עבודה שבין אותם עובדים לבין אותם מעבידים.

(ב) אין הוראות סעיף קטן (א) גורעות מזכותו של עובד על פי הוראה בחוזה עבודה או בהסכם קיבוצי המעניקה תנאים טובים יותר.

בטיולות של
צו הרחבה

31. חם תקפו של הסכם קיבוצי, שעל הוראותיו ניתן צו הרחבה, בטל צו ההרחבה והודעה על כך תפורסם ברשומות.

בטיולות של
צו הרחבה

32. ראה שר העבודה שהנסיבות האמורות בסעיף 25 אינן קיימות עוד, רשאי הוא לאחר התייעצות במועצה וכן בארגון העובדים המייצג את המספר הגדול ביותר של עובדים במדינה ובארגונים ארציים יציגים של מעבידים שלדעת השר נוגעים בדבר, לבטל את צו ההרחבה והודעה על הביטול ועל תאריכו תפורסם ברשומות, ובלבד שתאריך הביטול לא יקדם לתאריך הפרסום.

¹ ס"ח 221, תשי"ו, עמ' 58.

33. בטל צו הרחבה מכוח סעיף 31 או בוטל מכוח סעיף 32, מוסיפות ההוראות האישיות של ההסכם הקיבוצי שהורחבו בצו לעמוד בתקפן כחלק מחוזי העבודה שהיו קיימים בהיות הצו בתקפו, כל עוד לא שונו או לא בוטלו בחוזי עבודה חדשים. המטר תקפו של הוראות אישיות
34. שר העבודה ממונה על ביצוע חוק זה והוא רשאי להתקין תקנות בכל ענין הנוגע לביצועו, אך לא יתקין שר העבודה תקנות לפי סעיף 26 אלא לאחר התייעצות בארגון העובדים המייצג את המספר הגדול ביותר של עובדים במדינה ובארגונים ארציים יציגים של מעבידים שלדעת השר נוגעים בדבר. ביצוע ותקנות
35. חוק זה אינו חל על הסכמים שנעשו לפני תחילתו, אך לא יפגע בתקפם של אלה. הוראות מעבר
36. תחילתו של חוק זה היא ביום כ"ח באדר א' תשי"ז (1 במרס 1957). תחילה

מרדכי נמיר
שר העבודה

דוד בן-גוריון
ראש הממשלה

יצחק בן-צבי
נשיא המדינה